

ارز چند نرخی، سرچشمه تولید فساد در اقتصاد

نویسنده: مهندس علیرضا حائری - عضو هیئت مدیره جامعه متخصصین نساجی ایران

از پاییز سال گذشته تاکنون که اقتصاد کشور با نوسانات شدید ارزی و تورم همراه آن روبروست، نهادهای تصمیم‌گیر کشور از قبیل بانک مرکزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و حتی هیئت وزیران، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های متعدد و بعضاً متضادی را به منظور مهار این وضعیت صادر کرده و اجرایی نمودند که البته تاکنون نتیجه موثری نداشته و همچنان قیمت‌ها اعم از کالاهای اساسی و غیراساسی و همچنین ارز و سکه و طلا به رکوردشکنی مشغول می‌باشند و به نظر مهار نشدنی می‌رسند.

دستورالعمل‌هایی از قبیل پیمان سپاری ارزی و لزوم بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی و شبکه بانکی کشور، ممنوعیت صرافی‌ها از خرید و فروش ارز و قاچاق تلقی شدن معاملات ارزی خارج از شبکه بانکی که البته بعدها لغو گردید، لزوم قیمت‌گذاری کالاهایی که با ارز دولتی وارد کشور می‌شود بر مبنای ارز دولتی و مبارزه با گران‌فروشان و محتکران که باعث برخورد با تعداد زیادی از این افراد گردیده و نهایتاً ممنوعیت صادرات برخی کالاها از کشور.

بدیهی است اجرای دقیق و موبه‌موی تمامی این بخشنامه‌ها بسیار دشوار بوده و انرژی و نیروی انسانی بسیار زیادی را می‌طلبد و به اجبار سایر نهادهای نظارتی از قبیل مجلس شورای اسلامی، سازمان تعزیرات و سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان را نیز به عرصه مبارزه کشانده و در نهایت، پرونده‌های متعددی را روانه قوه قضاییه می‌نماید.

اما سرمنشا تمامی این معضلات، وجود رانت حاصل

از ارز چند نرخی می‌باشد که ام‌الفساد مشکلات کشور است و عزم جدی نیز برای رفع این معضل وجود ندارد و همچنان که این رانت برای برخی‌ها برکت محسوب می‌شود، بسیاری از افراد دیگر را نیز به ورطه نابودی می‌کشاند و البته عمده گرفتاری‌های آن نیز متوجه مردم می‌باشد.

متأسفانه دولت نیز بدون اینکه تصمیم، برنامه و یا راهکاری برای حذف ارز چند نرخی از اقتصاد کشور داشته باشد، بیشتر به دنبال کاهش اثرات مخرب این موضوع می‌باشد. یکی از این ترفندها با اعلام گاه و بیگاه وزارت صمت در ممنوعیت صادرات یک یا چند قلم کالا خودنمایی می‌کند. این ممنوعیت‌ها می‌تواند دو دلیل عمده داشته باشد.

اول اینکه بازار داخل با کمبود روبرو بوده و اولویت اول، تامین نیازهای داخل است و به عبارت دیگر، مازاد تولیدی وجود ندارد که بتوان آن را صادر نمود، مانند ممنوعیت صادرات گوجه فرنگی در چند روز اخیر.

اما دلیل دوم که ناشی از رانت مربوط به چند نرخی ارز می‌باشد، متاثر از این موضوع است که واردکننده‌ای با استفاده از ارز به نرخ دولتی، اقدام به واردات مواد اولیه کرده و سپس با استفاده از این مواد اولیه کالایی را تولید نموده و سپس آن را صادر و ارز حاصل از این صادرات را به نرخ‌های بازار آزاد و یا حتی با نرخ‌های سامانه نیما بفروش رسانده و سودهای چند باره و هنگفتی را از محل دریافت ارز دولتی به دست آورده است، مانند دستورالعمل اخیر در خصوص ممنوعیت صادرات مداد که مواد اولیه آن، مانند چوب مداد و

نوک مداد با ارز دولتی وارد کشور شده است که در این قبیل موارد، لزوم پیمان سپاری ارزی و تحویل ارز حاصل از صادرات به شبکه بانکی کشور و نه حتی سامانه نیما امری است منطقی.

لیکن، بسیار عاقلانه‌تر است تا بجای اینکه دائم به دنبال پیدا کردن افراد متخلف بگردیم و کلیه نهادهای نظارتی و قضایی را نیز درگیر این مسئله کنیم و از طریق رسانه ملی به دستگیری و محاکمه تعدادی افراد متخلف ارزی و محتکر اشاره کنیم یا اینکه به دنبال مسدود کردن راه‌های ایجاد تخلف بگردیم و در این رهگذر بسیاری را نیز که وسوسه این بازار شده و مرتکب خلاف شده‌اند را بی‌آبرو کرده و از کاسی عادی باز داریم، بهتر است که سر منشاء ایجاد این فساد، یعنی چشمه تولید ارز چند نرخی را بخشکانیم و با تک نرخی کردن ارز، تن به قانون عرضه و تقاضا داده و اجازه بدهیم تا بازار راه خود را برود و همه چیز بر مبنای اقتصاد آزاد و عرضه و تقاضا باشد و دولت نیز به وظایف نظارتی و سیاست‌گذاری خود برسد.

با این روش هم از حجم و بدنه دولت کاسته خواهد شد و دولتی چابک‌تر خواهیم داشت، هم از حجم پرونده‌ها در قوه قضاییه و مراجعات به این قوه کاسته خواهد شد و هم اقتصادی شفاف‌تر، سالم‌تر و عاری از رانت خواهیم داشت.

خلاصه کلام اینکه: هر کالایی که دارای دو یا چند نرخ دولتی و غیر دولتی می‌باشد، اعم از ارز، خودرو، مواد اولیه، عوارض و ... سرچشمه تولید فساد بوده و هر چند که برای اندکی از افراد، برکت است، اما برای مجموعه کشور نکبت است و باید خشکانده شود.